

ZBIGNIEW MICHALSKI

SPRAWOZDANIE Z SYMPOZJUM NAUKOWEGO
SZANSE I BARIERY ROZWOJU SEKTORA
MAŁYCH I ŚREDNICH PRZEDSIĘBIORSTW W POLSCE
(ASPEKTY PRAWNE I EKONOMICZNE)

Dnia 11 czerwca 2005 r. na Wydziale Zamiejscowym Nauk Prawnych i Ekonomicznych KUL Jana Pawła II w Tomaszowie Lubelskim odbyło się sympozjum naukowe pt. *Szanse i bariery rozwoju sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce (aspekty prawne i ekonomiczne)*. Wybór przedmiotu rozważań wybrany został nieprzypadkowo. Małe i średnie przedsiębiorstwa są motorem napędowym gospodarki oraz mają największy wpływ na rozwój lokalny i regionalny. Podmioty te generują najwięcej nowych miejsc pracy, są najbardziej elastyczne w szybko zmieniającej się rzeczywistości gospodarczej, w największym stopniu wdrażają rozwiązania innowacyjne. Posiadając liczne atuty, podmioty takie borykają się jednak z licznymi problemami wynikającymi z ich wielkości. Firmy takie mają często problemy z pozyskaniem kapitału, nie mogą inwestować odpowiednich kwot w proces szkolenia pracowników czy też pozyskania nowych technologii.

Uczestnicy sympozjum prezentując swoje referaty podjęli próbę określenia i zdefiniowania czynników zarówno ekonomicznych, jak i prawnych, wpływających na rozwój sektora małych i średnich przedsiębiorstw (zwanego dalej sektorem MŚP), wskazując rozwiązania i czynniki pozytywnie kształtujące ten rozwój, jak też go hamujące.

Otwarcia sympozjum i wprowadzenia w jego tematykę dokonał Prorektor ds. administracji i finansów KUL dr hab. Roman Dokoł, profesor KUL. Po powitaniu rozpoczęła się część merytoryczna sympozjum. Swoje referaty zaprezentowało czterem prelegentów z trzech polskich wyższych uczelni. Pierwszy referat pt.: *Problem sprawiedliwej płacy w katolickiej nauce społecznej (rozważania ekonomiczno-moralne)* przedstawił Dziekan Wydziału Zamiejscowego Nauk Prawnych i Ekonomicznych KUL Jana Pawła II w Tomaszowie Lub. dr hab. Jan Świtka, profesor KUL. W swoim wystąpieniu poruszył trudne zagadnienia, dotyczące zasad ustalania sprawiedliwego wynagrodzenia za pracę, w kontekście głębokich przeobrażeń ustrojowych, społecznych i gospodarczych. Dokonując pogłębionej analizy pojęcia „sprawiedliwa płaca” na gruncie ekonomiczno-moralnym wskazał, że zagadnienie to musi być rozpatrywane zarówno z punktu widzenia korzyści pracowników, jak i pracodawców. Podkreślił, że zawsze musi zwyciężać troska o dobro wspólne. W przeciwnym razie

nieuchronnie wystąpią zaburzenia w prawidłowym rozwoju społeczno-ekonomicznym kraju. Po tym wystąpieniu głos zabrała prof. dr hab. Hanna Godlewska z Instytutu Funkcjonowania Gospodarki Narodowej Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie, która wygłosiła referat pt.: *Źródła sukcesu polskich firm, na przykładzie Zakładów Meblarskich Meblotap w Chełmie*. Jej wystąpienie dotyczyło zasad skutecznego zarządzania przedsiębiorstwem. Autorka nakreśliła katalog uniwersalnych zasad, jakimi należy kierować się przy podejmowaniu kluczowych decyzji przy zarządzaniu przedsiębiorstwem, aby uchronić go przed upadłością. Swoisty „dekalog” przedsiębiorcy został opracowany na podstawie przeprowadzonych w roku 2004 badań, którym zostały poddane małe i średnie przedsiębiorstwa w ramach szerszego tematu pt.: *Strategie przedsiębiorstw w Polsce w okresie akcesyjnym*. Trzecim referentem był prof. dr hab. Bohdan Szurgot z Katedry Marketingu Wydziału Zamiejscowego Nauk Prawnych i Ekonomicznych KUL w Tomaszowie Lubelskim, który przedstawił referat pt.: *Rola małej i średniej przedsiębiorczości w rozwoju regionalnym a proces globalizacji*. W wystąpieniu swoim autor przedstawił zagrożenia związane z globalizacją gospodarki światowej konkludując, że nowe warunki wymagają od państw, społeczeństw i przedsiębiorstw poszukiwania nowych sposobów gospodarowania, ponieważ lokalna przedsiębiorczość jest zmuszona do ciągłej konfrontacji z najlepszymi w skali światowej organizacjami gospodarczymi. Następnym prelegentem był Prorektor ds. nauczania Wyższej Szkoły Zarządzania i Administracji w Zamościu dr Mieczysław Kowerski, który w referacie pt.: *Badania nastrojów gospodarczych w województwie lubelskim* zaprezentował wyniki swoich badań, prowadzonych w latach 2001-2005, dotyczących tendencji rozwojowych przedsiębiorstw w województwie lubelskim. Omawiając badane elementy, wpływające na nastroje gospodarcze w firmach wskazał, że są one silnie skorelowane ze skalą wzrostu Produktu Krajowego Brutto (PKB). Wskazał też, że szczegółowa analiza szeregów czasowych wskaźników diagnostycznych i prognostycznych wyraźnie wskazuje, iż pomimo dużej zmienności w czasie w analizowanym okresie zanotowano tendencję wzrostową wszystkich barometrów nastrojów gospodarczych. Wzrost ten, na co zwrócił uwagę Autor, ma przebieg podobny, jak w skali całego kraju.

Kolejnym prelegentem była dr Teresa Pakulska z Instytutu Geografii Ekonomicznej Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie, która wygłosiła referat pt.: *Kapitał ludzki determinantą rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw – raport z badań*. W trakcie prezentacji tych wyników, autorka podjęła próbę odpowiedzi na pytanie, w jakim stopniu na progu XXI w. kapitał ludzki może rzutować na rozwój sektora MŚP w Polsce, w tym także w województwie lubelskim. Po tym wystąpieniu, głos zabrał dr Paweł Smoleń z Katedry Finansów i Prawa Finansowego KUL w Lublinie, który w referacie pt.: *Opodatkowanie nieruchomości przedsiębiorcy* przybliżył problematykę opodatkowania nieruchomości w Polsce. Stwierdził on, że jest to problem odznaczający się bardzo szerokim spektrum merytorycznym. Może on bowiem dotyczyć: władania nieruchomościami, obrotu nimi, osiągania z nich przychodów lub też wzrostu ich wartości. Każda z tych płaszczyzn podlega dalszym podziałom prowadzącym w konsekwencji do innej formy opodatkowania. Jak wskazał autor, powoduje to liczne problemy w stosowaniu prawa, także przez przedsiębiorców, które potęgowane są jeszcze przez planowaną reformę systemu opodatkowania nieruchomości.

Obecnie jesteśmy bowiem w fazie przejściowego przekształcania podatku pobieranego od powierzchni nieruchomości w podatek pobierany od jej wartości.

Następny referat zatytułowany: *Polsko-Ukraińska współpraca gospodarcza a szanse rozwoju regionu* wygłosił dr Piotr Witkowski, Dyrektor Izby Celnej w Białej Podlaskiej, wykładowca Wyższej Szkoły Zarządzania i Administracji w Zamościu. Przedstawił on aktualny stan oraz perspektywy rozwoju wymiany handlowej pomiędzy Polską i Ukrainą, prezentując w szczególności dane dotyczące polsko-ukraińskiej wymiany towarowej, wzajemnych relacji w zakresie przemieszczania się czynników produkcyjno-twórczych, regionalnej i przygranicznej współpracy gospodarczej. Omówił też obowiązujące obecnie polsko-ukraińskie umowy i porozumienia w zakresie współpracy gospodarczej. Sytuację przedsiębiorstw i przedsiębiorczości w kontekście globalizacji przedstawił dr Paweł Marzec z Katedry Ekonomii i Historii Myśli Ekonomicznej Wydziału Zamiejscowego Nauk Prawnych i Ekonomicznych KUL w Tomaszowie Lubelskim w referacie pt.: *Przedsiębiorczość – przedsiębiorstwo w dobie globalizacji gospodarki*. Rozważania jego nie dotyczyły bezpośrednio przedsiębiorstwa, ale przedsiębiorczości, która jest motorem jego powstania. Autor podkreślił, że przedsiębiorczość determinuje przedsiębiorcę do tworzenia przedsiębiorstwa, zatem jest naturalnym efektem jego działań. Wskazał także zakres wpływu procesu globalizacji na tak pojętą przedsiębiorczość. Ostatnim wystąpieniem przed przerwą był referat dr Elżbiety Wolanin – Jarosz z Katedry Teorii Ekonomii Wydziału Zamiejscowego Nauk Prawnych i Ekonomicznych KUL w Tomaszowie Lubelskim, zatytułowany: *Analiza zachowań konsumentów w sektorze wód mineralnych z wykorzystaniem Programu Statistica*, który prezentował wyniki badań w zakresie aktualnych preferencji polskich konsumentów w stosunku do producentów wód mineralnych i poszczególnych wyrobów przez nich oferowanych.

Pierwszym prelegentem, który wystąpił po przerwie, był dr Sławomir Serafin z Wydziału Zamiejscowego Nauk o Społeczeństwie KUL w Stalowej Woli, który zaprezentował referat pt.: *Zmiany w przepisach prawa budowlanego a rozwój przedsiębiorczości*. Autor wskazał, że budownictwo zajmuje priorytetowe miejsce w życiu społeczno-gospodarczym, gdyż umożliwia zaspokajanie wielu potrzeb człowieka i społeczeństwa, w tym m.in. socjalnych, gospodarczych, kulturalnych, obronnych czy ekologicznych. Dokonał też w swoim wystąpieniu analizy obowiązujących regulacji publicznoprawnych, a zwłaszcza poszczególnych instytucji prawa budowlanego, wpływających na rozwój działalności inwestycyjno-budowlanej. Po tym wystąpieniu głos zabrała mgr Michalina Duda z Katedry Finansów i Prawa Finansowego KUL w Lublinie, która przedstawiła referat pt.: *Klaster przedsiębiorstw jako nowa forma prowadzenia działalności gospodarczej. Aspekty prawo-podatkowe*. Autorka przybliżyła instytucję klastra jako nowej formy prowadzenia działalności gospodarczej, a także przedstawiła towarzyszące jej rozwiązania prawne, takie jak umowy przedsięwzięcia czy zasady rozliczania tychże przedsięwzięć. Omawiając w swym wystąpieniu przedstawiony w czerwcu 2004 r. poselski projekt ustawy o klastrach przedsiębiorstw rodzinnych podkreśliła, że jest on adresowany przede wszystkim do małych i średnich przedsiębiorców, prowadzących działalność na obszarach wiejskich oraz osób planujących podjęcie działalności gospodarczej na własne ryzyko. Beneficjentami ustawy mają być także właściciele niewielkich gospodarstw, dla których działalność

w ramach grup producentów rolnych lub ich związków jest zbyt ryzykowna z uwagi na wymagane limity produkcji rolnej. Po tej prezentacji głos zabrała mgr Magda Micek z Wydziału Zamiejscowego Nauk Prawnych i Ekonomicznych KUL w Tomaszowie Lub., która wygłosiła referat zatytułowany: *Wpływ konsolidacji banków na przedsiębiorstwa*. W swoim wystąpieniu, dokonała analizy wpływu fuzji i przejęć banków na specyficzny segment klientów bankowych, określanych jako małe i średnie przedsiębiorstwa, stwierdzając w podsumowaniu, że prowadzone badania potwierdzają fakt, iż w dobie globalizacji i liberalizacji gospodarki rynkowej wpływ konsolidacji banków na obsługę małych i średnich przedsiębiorstw niesie ze sobą bez wątpienia wiele pozytywnych efektów zarówno dla banków, jak też sektora MŚP. Następnym prelegentem była mgr Dorota Sawa-Niećko z Instytutu Pracy i Spraw Socjalnych, Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie, która zaprezentowała temat: *Źródła finansowania inwestycji małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce*. Przedstawiła ona krótką charakterystykę dostępnych programów pomocowych, przeznaczonych na finansowanie rozwoju sektora MŚP. W podsumowaniu stwierdziła, że na podstawie analizy struktury i wysokości wykorzystanych środków można śmiało postawić tezę, o bardzo korzystnym wpływie integracji Polski z Unią Europejską na szanse rozwoju krajowych przedsiębiorstw.

Na zakończenie sympozjum swój referat zaprezentował mgr Zbigniew Michalski, z Katedry Prawa Cywilnego i Postępowania Cywilnego Wydziału Zamiejscowego Nauk Prawnych i Ekonomicznych KUL w Tomaszowie Lubelskim, który omówił regulacje prawne, związane z pomocą publiczną udzielaną przedsiębiorstwom w Polsce, ze szczególnym uwzględnieniem pomocy dla sektora MŚP. Tytuł jego referatu brzmiał: *Prawne aspekty pomocy publicznej dla małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce*. Autor podkreślił, że od dnia akcesji Polski do struktur Unii Europejskiej nastąpiły zasadnicze zmiany w regulacjach prawnych z zakresu pomocy publicznej dla przedsiębiorców. Od tej pory Polska zobowiązana jest stosować bezpośrednio przepisy wspólnotowe, dotyczące zarówno dopuszczalności pomocy, jak i trybu postępowania przed Komisją Europejską. Większość przepisów wspólnotowych, dotyczących pomocy publicznej, nie została implementowana do prawa wewnętrznego Polski i jest stosowana wprost. Autor dokonał zatem na początku ich analizy, przechodząc na końcu prezentacji do przepisów prawa krajowego, które regulują jednak tylko mały wycinek prawa pomocy publicznej, głównie przepisy proceduralne.

Referat mgr. Michalskiego zakończył prezentację wszystkich przygotowanych tematów. Dalsza część sympozjum został przeznaczona na dyskusję. Otworzył ją prof. dr hab. Łukasz Czuma, z Katedry Teorii Ekonomii KUL w Lublinie. Zgodził się z większością głównych tez postawionych podczas sympozjum. Podkreślając ogromny wkład sektora małych i średnich przedsiębiorstw w rozwój gospodarki kraju, wskazał na pozytywne wzorce polityki gospodarczej, która stosowana była w wobec takich podmiotów w okresie II Rzeczypospolitej. Po jego wystąpieniu słuchacze skierowali serię pytań do poszczególnych prelegentów. Po wyczerpaniu wszystkich odpowiedzi Dziekan Wydziału Zamiejscowego Nauk Prawnych i Ekonomicznych KUL dr hab. Jan Świtka zakończył sympozjum, dokonując wcześniej krótkiego jego podsumowania.

Uczestnicy symposium, w tym m.in.: przedsiębiorcy, przedstawiciele władz samorządowych, wskazali na aktualność i ważkość poruszanych zagadnień. Podkreślili też zgodnie dużą wagę zaproponowanych przez poszczególnych prelegentów rozwiązań istniejących problemów. Jasna stała się dla wszystkich konieczność kontynuacji rozpoczętej dyskusji na temat możliwości rozwoju sektora MŚP. W związku z tym Wydział Zamiejscowy Nauk Prawnych i Ekonomicznych KUL Jana Pawła II w Tomaszowie Lubelskim, w 2006 r. zorganizuje kolejne interdyscyplinarne symposium, które dotyczyć będzie polskiej przedsiębiorczości. Do uczestnictwa w nim planuje się zaprosić jeszcze szerszy, niż podczas pierwszego spotkania, krąg przedstawicieli zarówno nauki, jak i praktyki, zajmujących się tym zagadnieniem.